

hendi non rapiatur Sanchez d. lib. 7. disp. 13. n. 4. Gutierrez d. cap. 86. n. 18. Clericat. d. decisi. 33. num. 17.
 94 Dixi V. raptorem & raptam ad illud inhabilitati. Adeoque raptus est Impedimentum

respectivum, nec alias personas, quam raptorem & raptam, aut, si femina rapiat virum, raptum & raptricem, ad Matrimonium inter se contrahendum reddit inhabiles; donec persona rapta securo loco restituitur.

§. II.

Ex quo Jure Raptus dirimat Matrimonium?

95 Circa Impedimentum raptus tria sunt tempora consideranda. Primum est antiquius, quod Matrimonium inter raptorem & raptam nunquam valere poterat, esto repetitus & deliberatus consensus accesserit. Textus in cap. ult. XXXVII. q. 2.
 96 Secundum est medium, quod Matrimonium incepit valere, quandoque mulieris, contra voluntatem raptæ, liber assensus, etiam, dum consistebat in manu raptoris, accessit. Textus in cap. ult. de Raptorib.
 97 Tertium est novius, quod Matrimonium inter raptorem & raptam tamdiu solum pro nullo reputatur, quamdiu persona rapta non restituitur in locum tutum ac liberum. Textus in Concilio Trid. sess. 24. de Reform. Matrim. cap. 6. Clericat. cit. decisi. 33. num. 9. P. W. ex de Sponsal. p. 1. §. 4. n. 39.
 98 Addit præterea Concilium in poenam hujus criminis, ut raptor & omnes, illi consilium, auxilium, & favorem præbentes, sint ipsò Jure excommunicati, ac perpetuò infames, om-

niunque dignitatum incapaces; & si Clerici fuerint, de proprio gradu decedant; & insuper raptor mulierem raptam, sive eam uxorem duxerit, sive non duxerit, decenter arbitrio Judicis dotet.
 De hac constitutione Concilii duo solummodò notanda propono. Primum est, non dirimi Matrimonium præteritum, etiam si raptum duntaxat sit, sed futurum: nam in Matrimonio præterito, cum vinculum jam supponatur esse contractum, cessat favor libertatis. Ita cum Maltro contra Bonacinum, Vincentium de Justis, & alios docet cit. Clericat. num. 19. Secundum est, nullitatem Matrimonii unà cum excommunicationis poena ipsò Jure incurrì; cæteras autem poenas, antequàm feratur sententia, in effectum & executionem deduci non posse, veluti constat ex verbis cit. cap. 6. Clericat. d. l. num. 10. Sanchez cit. l. num. 10. P. König ad tit. de eo, qui duxit & c. n. 37.

§. III.

Quomodo tollatur Impedimentum Raptus?

101 N Eraptus Matrimonio sit Impedimento, opus est, ut persona rapta in locum tutum ac securum restituitur, ac postmodum si voluerit, consensum, antehac nullum, liberè instauret, ut colligitur ex cit. cap. 6. Concil. Trid.
 102 Dispenfatio vix sperari potest: quamdiu enim rapta consistit in potestate raptoris, subest ratio, quæ PP. Concilii Tridentini ad in-

troducendum Impedimentum dirimens permovet. Quin etiam, si mulier restituitur libertati pristinae, ac inter ipsam & raptorem aliud Impedimentum intercedat, in supplicatione pro dispensatione Matrimonii debet exprimi raptus; alias dispensatio pro subreptitia habetur, ut patet ex regula Cancellariæ. Clericatus citat. decisi. 33. num. 25.

CAPUT V.

De Rliquis Impedimentis dirimentibus.

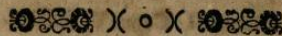
Superfunt adhuc quatuor Impedimenta dirimentia, videlicet ordo Clericalis, Religiosa Professio, Cultus Disparitas, & Claustralitas. His itaque pro merito discutiendis promptam & ultimam manum admoveamus.

SECTIO I.

De Impedimento Ordinis Clericalis.

SUMMARIA.

1. & 2. Ordo Clericalis hic accipitur pro majori & sacro. 3. Dirimit Matrimonium. 4. Si in legitima astate fuerit susceptus. 5. & seq. Quamvis de illa astate Auctores non conveniant. 10. & seq.

10. & seq. Metus gravis impedit, quò minus sic ordinatus fiat inhabilis ad Matrimonium. 14. & seq. Solvitur instantia de Baptismo. 17. & seq. Nullitas Ordinationis non causat Impedimentum. 20. & seq. Repletur paritas de professione. 22. & seq. Hoc impedimentum

provenit ex Jure Ecclesiastico. 24. Dirimit Matrimonium subsequens. 25. Non autem antecedens. 26. & seq. Uxor, cum cuius licentia maritus fuit ordinatus, redditur etiam inhabilis ad Matrimonium. 28. & seq. Trahatur de dispensatione.

§. I.

Quid sit Ordo Clericalis?

1 Ordo Clericalis non accipitur hic latè, sed stricte pro Ordine majori & sacro, qualis hodie est Subdiaconatus, Diaconatus, Presbyteratus, Episcopatus cap. ult. Disp. 60. cap. à multis 9. de Astate & qual. & ord. presciend. cap. 2. miramur 7. de Servis non Ordinand. Ordines autem minores & non sacri, cum libertatem Matrimonii relinquunt intactam, huc non pertinent per cap. si qui 1. cap. diversus 1. de Clericis conjugat.
 2 Ordo igitur major & sacer dirimit Matrimonium, si in legitima astate, spontaneè, & validè fuerit susceptus.
 3 Dixi I. in legitima astate. Nam sententia Paulani, & quorundam aliorum, docentium, pueros, ante rationis usum ordinatos, inhabiles ad Matrimonium existere, hodie passim rejicitur: quia Ecclesia nec voluit, nec rationabiliter potuit, obligationem Cælibatus annectere Sacris Ordinibus, nisi ordinatus in ea fuerit astate, in qua status tam ardui & difficultis obligatio penditur. Panormit. in cap. an. de Clerico per saltum prom. num. 3. Fagnan. ibid. num. 27. & seq. Sanchez de Matrim. lib. 7. disp. 30. num. 5. Pontius lib. 7. cap. 29. num. 15.
 4 Num verò iufficiat, annos infantia fuisse completos: an potius exigatur completa pubertas? Hæret in ancipiti. Panormit. d. l. Sanchez d. disp. num. 8. Zoëf. ad tit. Qui Clerici vel vovent. num. 14. pubertatem completam requirunt: quia nec votum Religionis solenne, in impubertate emissum, obligat ad perpetuam castitatem cap. firma 1. cap. illud autem 10. XX. quest. 1. cap. ad nostram 8. de Regularib.
 5 Antonius de Butrio ad cit. cap. nu. num. 4. P. Wiclmner ad cit. tit. Qui Clerici n. 11. P. Reiffenstuel ibid. num. 7. completa infantia sunt contenti: eò quòd votum, ab impuberibus emissum, de Jure Naturali & Divino valeat, nec irritetur ab Ecclesia, præterquam in Professione Religiosa, que tamen est status longè difficilior quam Clericalis.
 6 Ego crederem, Ordinem sacrum, ab impubere susceptum, facere quidem, ut pro tempore impubertatis Matrimonium contrahere nequeat; post pubertatem autem, si votum castitatis non renovetur, saltem cum autoritate Superioris Ecclesiastici, Matrimonium contrahere valeat. Ratio est: quia Jus Ecclesiasticum ita de aliis voris, & nominatim de voto solenni castitatis in Religione juxta num. 5. constituit: ut proinde in ratione voti & obligationis inde confurgentis ob omnimodam paritatem non debeat aliud in voto solenni castitatis, in susceptione Ordinum P. SCHMIEK JURISPR. CAN. CIV. Tom. III.

Sacrorum emissò, constituit; præsertim quia parentibus & Superioribus competet facultas, vota liberorum, in impubertate nuncupata, irritandi cap. puella 2. XX. q. 2.
 7 Dixi II. spontaneè. Etenim si quis ex metu gravi & injusto fuerit adactus ad SS. Ordines suscipiendos, in probabiliori mihi sententia, quam recipiunt Sanchez d. l. 7. disp. 29. n. 5. Gutierrez cap. 94. num. 16. Barboia de offic. & pot. Ep. alleg. 15. n. 5. P. König ad tit. Qui Clerici vel vovent. n. 6. P. Pirhing ibid. n. 2. P. Reiffenstuel ibid. num. 9. non redditur inhabilis ad Matrimonium contrahendum. Ratio est: tum quia Leges Ecclesiasticæ univèrsim non obligant, ad materiam tantoper gravem, quando metus tam gravis & injustus concurret: tum quia in specie præceptum Ecclesiæ, de servanda post Ordines continentia, non obligat, nisi Ordines modò ordinariò suscipiantur, & continentia voluntate spontaneè promittatur cap. 1. Disp. 31. cap. puella 8. cap. illud autem 10. XX. q. 1. cap. presens 4. ead. q. 3. cap. à multis 9. de Astate & qualitate & ord. presciend. tum quia de Jure Naturali actus ob metum gravem & injustum censetur irriti, quicunque, dum semel inisi sunt, rescissionem non patiuntur, veluti patet de Matrimonio ex cap. 4. num. 62.
 8 In adversam semitam declinant permulsi cum Panormit. in cap. majores 3. §. ult. de Bapt. num. 7. Sylvester V. Ordo 4. q. 1. d. 2. P. Wiclmner cit. l. sub num. 15. Quorum ratio est: quia, qui per metum gravem est baptizatus, tenetur ad servanda Ecclesiæ præcepta d. cap. majores 3. §. ult. Ergo etiam qui per metum gravem est ordinatus, tenetur ad præceptum Ecclesiæ de servanda continentia. Verum iustissimè negatur consequentia, cum assignatione disparitatis: quia susceptio Baptismi habet ex natura rei connexam obligationem servandi præcepta Ecclesiæ, quæ, cum adeò difficilia non sint, imponuntur etiam hominibus invictis & reluctatibus: at susceptio Ordinum non habet ex natura rei connexam obligationem, servandi continentiam, sed tantum ex particulari constitutione Ecclesiæ, quæ in re tam ardua, & sub consilio tantum proposita, neque vult, neque potest invictis & reluctatibus onus tam ingens imponere.
 9 Dixi III. & validè fuerit susceptus: cum Im-17 pedimentum non præstet, quod de Jure non sortitur effectum cap. non præstat 52. de R. f. in 6.
 10 Interim quis credere possit, quòd, si talis existimet, se validè ordinatum esse, teneatur ad continentiam in vim voti simpli-

simplicis, argumentò ex cap. quidam 3. & cap. placet 12. de Conversione conjugat. desumptò, ubi maritus, absque consensu uxoris Religionem invalidè professus, tenetur ad continentiam in vim voti simplicis. Nihilominus cum P. Engel ad tit. de Clericis conjugat. in f. Zoëli. ibid. num. 11. P. König ad tit. Qui Clerici vel vovent. num. 7. contrarium est asserendum: quia votum continentie in susceptione Ordinum non censetur emitti principaliter, sed magis in consequentiam, propter connexionem, quam habet ex dispositione Ecclesie cum Ordinum susceptione; &

consequenter, si collatio Ordinum non valeat, neque continentie votum ullatenus valebit. Paritas itaque cum Professione Religiosa claudicat: ibi siquidem continentie votum principaliter emittitur, ac, qui propter aliquem defectum votum solenne nequit emittere, simplex emittere presumitur voluisse. Licet, si à parte rei defuerit hæc intentio, præsumptio veritati cedat, & obligatio servandi castitatem nequidem ex voto simplicis confurgat, uti docui in Lib. III. tract. de Personis & Juribus Ecclesiasticis. part. 1. cap. 3. num. 81. & seqq.

§. II.

Ex quo Jure Clericalis Ordo Matrimonium dirimat?

22 Quid Ordo Clericalis ex Jure tantum humano, licet antiquissimo, Clericis obligat ad observantiam castitatis, adeoque Matrimonium reddat incapaces, traditum est in 23 cit. tract. p. 1. cap. 2. num. 39. Cui non obstat, quòd continentiam, cum res consilii non verò præcepti sit, Ecclesia Clericis imperare nequeat: nam Ecclesia continentiam imperat nemini, nisi qui spontè receperit Ordines, & ad continentiam expressè vel tacitè se obligaverit. P. Wiestner ad tit. Qui Clerici vel vovent. num. 18.

24 Hoc autem tantummodò declarandum restat, an Ecclesia votum continentie, quod SS. Ordinibus annexere voluit, quoad vim dirimendi Matrimonii æquiparaverit voto Professionis Religiosæ? Dicendum nempe, quòd, si facer Ordo Matrimonium antecedit, sit eadem vis, ac Matrimonium subsequens absolute dirimatur cap. si quis 1. de Clericis conjugat. Trid. sess. 24. de Matrim. can. 9.

25 Ordo Matrimonium subsequatur, non potest id, etiam si ratum tantummodò sit, dirimere, prout decidit Joannes XXII. in Extravag. antiqua de Voto & voti redempt. Illud præterea subjungendum est, quòd, si maritus, uxore sciente & consentiente, promovetur ad SS. Ordines, non tantum usus Matrimonii deinceps sit prohibitus, sed etiam uxor fiat inhabilis ad aliud Matrimonium, mortuò quoque marito, validè contrahendum; siue votum continentie emiserit, siue non per textus in cap. quia sunt 10. cap. si se 11. cap. si qua vidua 12. Dist. 28. cap. servatum 14. Dist. 32. Hostiensis, Joannes Andreas, Franciscus & alii cum Sanchez lib. 7. disp. 40. n. 2. & 6. 27 Rationem reddidit hic Author in num. 3. quòd excellentia, sublimitas, & reverentia SS. Ordinum non tantum perpetuum viri sed etiam mulieris continentiam expolcat.

§. III.

Quomodo solvatur Impedimentum Ordinis Clericalis?

28 Impedimentum Ordinis Clericalis indubitata solvitur per dispensationem Summi Pontificis: cum ex num. 22. tantum ab Ecclesia sit statutum; jamque sæpius dispensatum sit, velut ostendunt Pyrrhus Corrad. Dispens. Apostol. lib. 8. cap. 10. a. n. 15. Magnif. D.P. König ad tit. Qui Clerici vel vovent. num. 10. &

29 Clarissimus P. Wiestner ibid. num. 18. Et si sine dubio, quò major & sublimior est Ordo, eò major requiratur causa; sicque non sufficiat ea causa ad dispensandum cum Presbytero vel Diacono, quæ sufficit in Subdiacono, præcipuè cum Subdiaconatus olim non fuerit Ordo sacer. P. König ad num. 10.

SECTIO II.

De Impedimento Religiosæ Professionis.

SUMMARIA.

30. Religiosa professio dirimit Matrimonium. 31. Votum simplex tantum impedit. 32. Exceptis votis PP. Societatis. 33. Professio debet emitti in Ordine quodam approbato. 34. Etiam Matrimonium antecedens ratum dirimitur per ipsam. 35. Excepta professione in Societate Jesu. 36. & seq. Proponitur fundamentum

sententia, vim dirimendi adferentis Juri Naturali. 38. Proponitur fundamentum sententia contraria. 39. & seqq. Tentatur aliquod medium, utramque sententiam conciliandi. 42. & seqq. Nonnullæ objectiones referuntur & resolvuntur. 49. Agitur de dispensatione.

§. I.

§. I.

Quid sit Professio Religiosa?

30 Professio Religiosa est emissio votorum solennium in Ordine quodam approbato, dirimens Matrimonium, deinceps contrahendum, & aliquando contractum.

31 Dixi I. emissio votorum solennium. Si quis enim votum emittat, sed simplex & insolenne, obligatur quidem abstinere à Matrimonio, sed, si contrahat, contrahit validè cap. consultus 4. cap. xus 6. Qui Clerici vel vovent.

32 Si quis tamen emittat professionem apud PP. Societatis, etiam si votum tantummodò simplex nuncupet, efficitur inhabilis ad Matrimonium contrahendum, quàm diu manet in Societate: nam ejusmodi votum ex speciali privilegio S. Pontificis Gregorii XIII. in Bulla, quæ incipit: ascendente Domino, fuit elevatum ad dirimendum Matrimonium, postea contractum.

33 Dixi II. in Ordine quodam approbato. Nam vota solennia debent emitti juxta certam Regulam & Ordinem, ab Ecclesia approbatum:

alioquin nec solennia censentur, nec dirimendi vim habent cap. ult. de Religiosis, domb. cap. un. eod. in 6. cap. un. de Voto & Voti redempt. eod. in 6.

Dixi III. dirimens Matrimonium, deinceps contrahendum, & aliquando contractum. Quod ita est intelligendum, ut Matrimonium subsequens sit invalidum, uti & antecedens, si ratum duntaxat fuerit, non autem si consummatum cap. ex publico 7. cap. placet 12. de Conversione conjugator. Trid. sess. 24. de Matrim. can. 6.

Nec tamen eandem vim, dirimendi Matrimonium ratum antecedens, votis simplicibus, in Societate Jesu emisiss, cum Sanchez lib. 2. disp. 18. n. 6. & modernis ejusdem Societatis DD. tribuit P. Wiestner ad tit. Qui Clerici vel vovent. n. 27. quia hæc vis in Jure Ecclesiastico tantum est attributa voto solenni Religiosis, cui votà simplicia Patrum Societatis hoc in puncto nullibi cœquata reperiantur.

§. II.

Ex quo Jure Professio Religiosa Matrimonium dirimat?

36 Sententia, quæ cum S. Thoma in Supplem. quæst. 53. a. 2. in O. vim dirimendi Matrimonium subsequens in Professione Religiosa adscribit Juri Divino & Naturali, utitur sequenti argumentò: quod meum non est, sed alterius, tertio validè tradere non possum. At, postquam aliquis emisit Professionem & vota solennia, non potest amplius dicere, corpus esse suum: utpote cum DEO sic consecratum. Ergo non potest per Matrimonium illud tradere conjugati. Confirmatur. Qui Matrimonium carnale cum una persona jam contraxit, non potest de Jure Naturali & Divino Matrimonium aliud cum alia contrahere ex cap. 2. a. n. 158. Ergo etiam qui Matrimonium spirituale per Religiosam Professionem cum DEO contraxit, non potest de Jure Naturali & Divino Matrimonium carnale cum homine contrahere.

38 Sententia, quæ cum Sanchez lib. 7. disp. 26. sub num. 4. Pontio lib. 7. cap. 22. n. 4. & plebisque RR. vim dirimendi assignat Juri Ecclesiastico, sic argumentatur. Votum solenne non habet vim dirimendi Matrimonium, quia votum est: cæterò quoniam enim & votum simplex deberet eandem habere vim, cum apud DEUM non minus obliget, quam solenne cap. xus 6. Qui Clerici vel vovent. Nec etiam istam vim habet, quatenus est solenne: nam solennitas provenit ex sola constitutione Ecclesie, veluti patet ex cap. un. de Voto & Voti redempt. in 6.

39 Fortassis non sine rationabili causa quis ita discurrere possit, quòd votum solenne, præsciudicandò ab acceptatione Ecclesie, vim di-

rimendi non habeat: ut sic enim non distinguit à voto simplici, nudamque promissionem, absque corporis traditione, continet. Verùm, supposita acceptatione Ecclesie, votum solenne dirimit Matrimonium ex Jure Naturali & Divino: siquidem non tantum promissionem, sed etiam traditionem corporis involvit, redditque votentem inhabilem, ut corpus, quod DEO tradidit per votum, tradat conjugati per Matrimonium. Atque in hoc sensu verum est, voti solennitatem ex Ecclesie (acceptantis & ratihabentis traditionem corporis) constitutione seu approbatione provenire. Revidentur tradita in Lib. III. r. 1. de Person. Reb. & Jur. Eccles. p. 1. cap. 3. num. 219.

Neque dicas I. traditionem per votum esse diversi generis à traditione per Matrimonium: cum illa tantummodò producat obligationem Religionis; hæc autem obligationem justitiae pariat. Nam, licet diversi sint generis, una tamen alteram necessariò excludit; quatenus, qui corpus DEO jam semel consecravit, non potest id rursus ad usum conjugalem homini concedere.

Neque dicas II. post Matrimonium jam consummatum, cum alterius conjugis assensu, posse solenniter voveri Religionem, ratò manente vinculo conjugali: idè quæ traditionem unam cum altera compossibilem esse. Contra siquidem est: quia, si conjugatus Religionem solenniter voverit, dat DEO saltem usufructum sui corporis, solâ proprietate penes conjugem in sæculò remanente: & hinc traditio una cum altera saltem quoad usufructum est impossibilis.

46 Neque dicas III. saltem id fieri posse, ut Religiosus professus contrahat Matrimonium sub conditione servandi castitatem, relinquendo usumfructum DEO, & proprietatem corporis in uxorem transferendo. Enimvero, cum per Religiosam Professionem jam antecederet supponatur corpus totaliter DEO quoad proprietatem & usumfructum concessum, nequit eo invito proprietas in conjugem transferri; præsertim cum status

conjugalit sit imperfectior Religiosò, multosque ponat obices, quò minus Religiosus ad centrum perfectionis & votorum pertinere valeat. At, si conjux cum assensu conjugis transeat ad statum Regularem, tanquam perfectiorem, ususfructus corporis cum utriusque voluntate consecratur DEO; qui, si proprietatem habere nequeat, ex nimia clementia ususfructu saltem contentus est.

§. III.

Quomodo tollatur Impedimentum Religiosæ Professionis?

49 Impedimentum Religiosæ Professionis, cum obliget ad statum perpetuum, non aliter tollitur, quam dispensatione Pontificiâ, cujus possibilitatem tam ostendunt exempla, jam aliquoties exhibita, quam nostra resolutio in d. Lib. III. tract. de Person. Reb. & Fur. Eccl. p. 1. cap. 3. à n. 248. deducit. Pyrrhus Corrad. *Dispensat. Apof. d. lib. 8. cap. 10. à num. 25.*

50 Quæres non extra propositam: an, si ma-

ritus cum assensu uxoris Religionem solenniter fuerit professus, uxorem in consequentiam fiat inhabilis ad Matrimonium, marito defuncto contrahendum?

Resp. negativè. Licet enim aliter scripsit in num. 26. quando maritus SS. Ordines suscipit; hic tamen pariformiter scribere nequeo: cum textum non habeam. König ad *iii. Qui Clerici num. 16. Wiestner ibid. num. 28.*

SECTIO III.

De Impedimento Cultûs Disparitatis.

SUMMARI.

51. Describitur Cultûs Disparitas. 52. Est diversitas Religions. 53. & seqq. Non inter fidelem & hæreticum, sed fidelem & infidelem. 56. & seqq. Si tamen fidelis cum hæretico contrahat sub conditione, ut proles ex conjugio hæretico in hæresim parentis educetur, Matrimonium non valet. 61. Matrimonium cum hæreticis semper dissuadendum. 62. Infidelitas antecedens dirimit Matrimonium. 63. & seq. Ex

Jure Naturæ Matrimonium ob cultûs disparitatem non dirimitur. 65. & seqq. Neque ex Jure Divino. 69. & seqq. Sed tantum ex Jure Ecclesiastico non scripsit. 72. & seqq. Proponuntur, & diluuntur objectiones. 76. Agitur de Sponsalibus inter Catholicum & fidelem. 77. S. Pontifex in hoc Impedimento dispensat, quando accedit justa causa, & desit periculum perversionis.

§. I.

Quid sit Cultûs Disparitas?

51 Cultûs Disparitas est diversitas Religionis, quæ reperitur inter fidelem & infidelem, Matrimonium inter ipsos dirimens.

52 Dixi I. diversitas Religionis; per Religionem intelligendò fidem Christianam, quæ vel maxime apud Christianos, inter quos solos Matrimonium habet rationem Sacramenti, attenditur.

53 Dixi II. quæ reperitur inter fidelem & infidelem. Ubi infidelis non accipitur latè, sed strictè pro homine non-baptizato, Pagano, Judæo, Saraceno. Quamquam enim Matrimonium Catholicum cum infideli fœmina latè accepta, seu hæretica, sit prohibitum cap. cave 15. cap. non oportet 16. XXVIII. quest. 1. quin & præcis temporibus ex doctrina Pontii de Matrim. lib. 7. cap. 47. n. 11. nullum fuerit: attamen successu temporis pro valido fuit agnitum per textum in cap. decrevit 14. de Hæret. in 6. ubi confiscatur dos mulieris Catholicæ, scienter hæretico viro nubentis, absque eo, quòd Ma-

trimonium irriteretur. Confirmat hoc ipsum consuetudo & praxis Ecclesiæ, subnixâ decreto Urbani VIII. die 14. Martii 1630. statuentis: quoad Matrimonia jam inita tolerari posse mulieres hæreticas, quæ maritos habent Catholicos, cohabitare arbitrio Ordinariorum, quâvis fuerit aliqua spes conversionis, & nullum subversionis periculum, ita tamen, ut proles Catholicæ educeretur. Pignatell. tom. 4. consulti. 139. Confirmat etiam resolutio S. Congregationis de propaganda fide, quæ anno 1638. censuit, in terris hæreticorum, ubi hæresis impune grassatur, maxime sibi Catholicae fidei cultus non permittitur, Matrimonia cum ipsis hæreticis, per exhortationes potius quàm per censuras prohibenda. Clericat. de Sacram. Matrim. decis. 26. n. 21. Gutierrez de Matrim. cap. 104. num. 7. Sanchez lib. 7. disp. 72. num. 5. Gobat Theol. experim. tr. 9. à num. 226. ac novissimè Vincent. Petra commentar. Apof. tom. 4. pag. 74. à n. 6. Quòd autem aliqui putent, in terris, ubi Catholici

Confirmat hoc

54 ipsum consuetudo & praxis Ecclesiæ, subnixâ decreto Urbani VIII. die 14. Martii 1630. statuentis: quoad Matrimonia jam inita tolerari posse mulieres hæreticas, quæ maritos habent Catholicos, cohabitare arbitrio Ordinariorum, quâvis fuerit aliqua spes conversionis, & nullum subversionis periculum, ita tamen, ut proles Catholicæ educeretur. Pignatell. tom. 4. consulti. 139. Confirmat etiam resolutio S. Congregationis de propaganda fide, quæ anno 1638. censuit, in terris hæreticorum, ubi hæresis impune grassatur, maxime sibi Catholicae fidei cultus non permittitur, Matrimonia cum ipsis hæreticis, per exhortationes potius quàm per censuras prohibenda. Clericat. de Sacram. Matrim. decis. 26. n. 21. Gutierrez de Matrim. cap. 104. num. 7. Sanchez lib. 7. disp. 72. num. 5. Gobat Theol. experim. tr. 9. à num. 226. ac novissimè Vincent. Petra commentar. Apof. tom. 4. pag. 74. à n. 6. Quòd autem aliqui putent, in terris, ubi Catholici mixtum

mixtum cum hæreticis vivunt, ejusmodi Matrimonia esse licita, non aliter est admittendum, quàm si accedat Sedis Apostolicæ licentia, cunctâve incommoda, aliàs ex tali conjunctione timenda, cessent, ut patet ex variis resolutionibus S. Congregationis mense Februarii 1590. mense Junii 1624. & aliàs habitis, in quibus Parochis Catholicis inhietur, ne Matrimonii, inter Catholicos & hæreticos celebrandis, assistant. Petra cit. l. pag. 75. num. 8. & 9. Pignatell. d. rom. 4. consulti. 188. Cùmque nuper in S. Congregatione esset propositum, virum heterodoxum ex Catholica muliere, à se deflorata, prolem suscipisse, quam in Orthodoxa fide educari permittebat; subindeque precibus enixè peteret, illam sibi Matrimonio copulare; mulier autem annueret sub his conditionibus: primò, ut proles omnis sit semper Catholica; secundò, ut mater cum prole extra hæreticorum ditionem manere possit liberrimè; tertio, ut contraheretur coram Ministro Catholico, & demum ut conditionum observantia firmiter juramentò: quæstum fuit, an expediat, ut Ordinarius in Matrimonium hujusmodi consentiat? Sanctissimus D. N. Clemens XI. auditis votis Eminentissimorum Cardinalium Supremæ Inquisitionis die 16. Junii 1710. dixit, arque decrevit, scribendum esse Interdictum in Belgio, quòd significet Archiepiscopo Mechliniensi, dispensationes, de quibus agitur, non solum non expedire illas concedere, sed non posse, nisi abjuratâ hæresi. Ita in formalibus cit. Petra pag. 76. n. 14.

56 Quid verò, si Matrimonium, ut solet in nostris partibus fieri, contrahatur à Catholico cum hæretica fœmina lib conditione, ut filia, ex tali Matrimonio procreata, sequatur conditionem & sectam matris, filii verò sequantur conditionem & Religionem patris?

57 Tale Matrimonium quoque validum communiter reputari comperio, sic tamen ut conditio, tanquam turpis & contra Jus, pro-

non-adjecta habeatur. Gobat cit. l. num. 221. & seq. At Matrimonium hoc nullum esse, licet Authorem non legerim, qui doceat, docui tamen jam antecederet, doctrinam meam approbante Clariss. P. Schmalzgrueber ad *iii. Qui Clerici vel nov. num. 150.* & solida convincit ratio: nam, si Matrimonium adjiciatur conditio, quæ est contra bonum prolis, Matrimonium invalidè contrahitur juxta cap. ult. de Condit. appof. Atqui talis conditio, ut filia sequatur conditionem, sectam, & hæresim maternam, est utique contra bonum prolis. Ergo &c.

Neque dicas: in cit. cap. eam solummodò conditionem bono prolis adveniens censeri, quæ conjux contrahit cum conjugè, si generationem prolis evitet. Nam contra est: quòd memorata conditio in cit. cap. non asseratur per modum regulæ, sed exempli; notum verò sit, per exempla non restringi regulam, sed declarari vel dilatar. Cùm igitur in cit. cap. ab initio generaliter dicatur per conditiones, quæ contra Matrimonii substantiam apponuntur, Matrimonium vitari; ac inter has condiciones numeretur illa, quæ est contra bonum prolis naturale: conficitur, & illam conditionem: quæ bono prolis spirituali repugnat, Matrimonii substantiæ refragari.

Fatentur tamen plerique, Matrimonia cum hæreticis ob scandalâ & aliâ inconvenientiâ etiam in terris, ubi hæresis extra metum pœnæ grassatur, sumopere dissuadenda esse. Gobat cit. l. n. 218. P. Wiestner ad *iii. Qui Clerici vel nov. n. 49.* Relegantur dicta in n. 55.

Dixi superius III. Matrimonium dirimitur. Ubi videndum, an Matrimonium sit contractum à duobus infidelibus, quorum unus postea convertitur ad veram Religionem; an statim ab initio unus ex conjugibus fidelis, alter infidelis fuerit. Si primum; recurrendum erit ad dicta in tr. 2. cap. 5. à num. 63. Si secundum; Matrimonium est irritum, velut mox ostendetur.

§. II.

Ex quo Jure Disparitas Cultûs Matrimonium dirimat?

63 Concludendum hic I. Matrimonium ob cultûs disparitatem à Jure Naturali non dirimi. Sanchez d. lib. 7. disp. 71. n. 7. Pontius d. l. 7. cap. 47. n. 2. Clericat. d. decis. 26. num. 6. Ratio est: quia disparitas cultûs relinquit omnia, quæ Matrimonium ex dispositione Juris Naturalis sunt essentialia: & ideo tempore Legis Naturalis viri, sanctitatis laude inter primos conspicui, nempe Jacob, Joseph, & Moyses, antequam Legem Divinam acceperint in monte Sinai, Matrimonium cum mulieribus Ethnicis contraxerunt, ut legitur Genes. 29. 31. 41. Exodi 2.

64 Concludendum II. Matrimonium ob cultûs disparitatem à Jure Divino Veteris & Novi Testamenti prohibitum quidem fuisse, ve-

luti patet ex Deneron. cap. 7. Esdra 1. cap. 10. epist. 2. ad Corinth. 6. non tamen irritum, uti concludunt Sanchez cit. l. n. 6. Pontius d. l. num. 5. Clericat. d. l. num. 9. Ratio est: quia in Veteri & Novo Testamento talia conjugia fuisse contracta, & tanquam valida judicata. In Veteri Testamento contraxit Salmon, filius Naasson, cum Rahab pagana Josue 2. contraxit Sambson cum Dalila Philistina Judic. 16. contraxit David cum Macha Chanaanæ 2. Reg. 3. contraxit Salomon cum filia Pharaonis Regis Aegypti 3. Reg. 3.

In Novo Testamento contraxit S. Cecilia cum Valeriano ethnico; S. Monica, Mater S. Augustini, cum viro gentili; Clo-

Clothildis Principissa Christiana cum Glodoveo Francorum Rege tunc Ethnico; Edelburga cum Eduino Rege Anglorum; adhuc gentilitatis erroribus involutò. Clericat. cit. decif. 26. n. 10.

- 68 Neque dicas: supposita etiam solà Juris Divini prohibitione, & seclusà irritatione, Matrimonium à fidelibus cum infidelibus contrahi non potuisse. Resp. enim solùm Matrimonium licitè contrahi potuisse, quando non erat periculum pervertionis, sed potius spes conjugum infidelem aut statim, aut tractu temporis Christianis facris initiandum fore.
- 69 Concludendum III. Matrimonium ob cultus disparitatem ex Jure tantùm Ecclesiasticò, & magis non-scripto, quàm scripto, irritum esse. Sanchez d. l. num. 7. Clericat. d. l. num. 15. Magnif. D. P. König ad rit. Qui Clerici vel vovent. n. 21. Ratio est: quia etiam in Jure Ecclesiastico non invenitur textus aliquis convincens, ex quo Matrimonii nullitas inter fidelem & infidelem aperte cognoscatur: quin potius in cap. cave 1 §. XXXIII. quast. 1. aequè prohibetur Matrimonium cum hæreticis ac cum infidelibus; & tamen Matrimonium cum hæreticis non censetur nullum. Idcirco magis est confugendum ad Legem Ecclesiasticam non-scriptam, seu consuetudinem inveteratam, per quam similia Matrimonia pro nullis & invalidis judicata fuere.

- 72 Neque opponas I. in cap. Judai 10. d. g. 1. ita caveri: Judai, qui Christianas mulieres in conjugio habent, admonentur ab Episcopo Civitatis illius, ut, si cum eis permanere cupimus, Christiani

efficiantur: quòdsi admoniti noluerint, separantur. Ex quo inferitur, Matrimonium Christianæ mulieris cum Judæo, se convertere nolente, invalidum esse. Resp. enim ex cit. cap. 73 potius colligi, quòd tale Matrimonium valeat: nam, si Judæus se convertere velit, potest in conjugio perseverare, absque eo, quòd requiratur novus consensus; quòd signum est, Matrimonium antecederet valuisse. Separatio autem, quæ, frustratà conversionis spe, præcipitur, non est separatio quoad vinculum, sed quoad thorum & mensam, ne propter continuum & mutuam comærcium Christiana fides labefactetur.

Neque opponas II. jam in Concilio Nice-74 no can. 67. & 69. statutum esse, ut Christianus, qui duxit infidelem, perinde ut bigamus, duas simul uxores habens, puniatur, neque ad penitentiam, nisi reliquerit infidelem, admittatur. Siquidem eodem modò resp. sponderi potest, Christianum, cum infideli contrahentem, perinde ac bigamum puniri; quoad separationem tamen discernim esse, quòd propter Impedimentum ligaminis uxor secunda quoad vinculum; at propter disparitatem cultus conjux fidelis ab infideli, quando periculum imminet, tantùm quoad thorum & mensam separatur.

Planè si Catechumenus cum muliere fidelis 76 contrahat Sponsalia de futuro, ea valida & licita esse, meritò contendunt P. König cit. l. num. 26. & Clarif. P. Schmalzgrueber ibid. num. 131. quia promissio refertur in tempus habile, quòd Catechumenus sacrà baptismatis undà fuerit regeneratus.

§. III.

Quomodo solvatur Impedimentum Cultus Disparitatis?

- 77 Educitur ex hæcendis præmissis, Impedimentum dirimens, quod ex cultus disparitate vi solius Legis Ecclesiasticæ formatur, autoritate Pontificià relaxari posse;

sic tamen, ut, cum prohibito descendat etiam à Jure superiori, dispensatio non aliter concedatur, quàm si periculum seductionis abfit, & gravissima causa suffragetur.

SECTIO IV.

De Impedimento Claudefinitas simpliciter talis.

SUMMARI A.

- 78 Describitur claudefinitas. 79. Alia est simpliciter talis, quando deficit presentia Parochi & testium. 80. & seq. Et hac dirimit Matrimonium. 82. Non autem in locis, in quibus Concilium Tridentinum non viget. 83. & seqq. Nec apud infideles. 86. & seq. Bene autem apud hæreticos, si vivant in locis, ubi Tridentinum est promulgatum. 88. & seq. Parochus debet esse proprius. 90. Ejus nomine venit etiam Episcopus & Vicarius generalis. 91. Sufficit, si proprius sit respectu unius ex contrahentibus. 92. & seqq. Parochus domicilii originis non est competens. 96. & seqq. Sed parochus domicilii habitationis, etiam quasi-talis. 102. & seqq. Vagabundà possunt Matrimonium

coram quocunque Parocho contrahere. 105. & seq. Licet Parochus debeat inquisitionem præmittere, ac Ordinarii licentiam præquirere. 107. & seqq. Assignatur proprius Parochus militum. 111. & seqq. Quidam volunt, Parochum debere Sacerdotem esse. 114. & seq. Ostenditur oppositum. 116. & seqq. Respondetur ad contraria. 120. Plurimi docent, Parochum excommunicatum valide Matrimonium assistere. 121. & seqq. Fundamenta negantis sententia. 126. & seqq. Sub prohibita Sacramentorum administratione non continetur assistentia Matrimonii. 129. & seqq. Parochus extra suam parochiam potest assistere Matrimonio. 133. & seq. Valet Matrimonium, coram Parocho

Parocho invito vel reluctante. 135. & seqq. Secus, si Parochus non noscat personas, qui idioma non intelligat. 138. & seq. In commissario Parochi requiritur licentia committentis, generalis aut specialis. 140. & seqq. Antecedens Matrimonium. 143. & seq. Et cognita. 145. Requiritur etiam testis. 146. & seqq. Sed non omni exceptione majores. 151. & seqq. Debent tamen esse rogati, vel admoniti. 154. Ac simulaneè cum Parocho adesse. 156. Licet ex metu vel dolo adigantur. 157. Matrim.

aut dolum admittentes puniuntur. 158. In omni casu presentia Testium & Parochi requiritur. 159. & seqq. Pro contra disputatur, utrum requiratur in casu, quòd Matrimonium nullum reconvalidatur. 162. & seq. Subdistinguitur magis sententia affirmativa. 164. & seq. Quidam putant, hujusmodi Matrimonium valere in vim Sponsalium. 167. Alii id negant. 168. & seq. Nostra sententia separat presumptionem à veritate. 170. & seqq. Agitur de pana Parochi & aliorum.

§. I.

Quid sit Claudefinitas simpliciter talis?

- 78 Claudefinitas Matrimonii desinitur ex eo, quòd clam, extra conspectum & faciem Ecclesiæ, sit contractum.

79 Est duplex: alia simpliciter talis; alia secundum quid. Simpliciter talis est, quando Matrimonium coram Parocho vel Testibus non contrahitur. Et hæc claudefinitas, quamvis Matrimonium semper reddiderit illicitum, ut patet ex cap. aliter 1. cap. nullus 2. cap. nostrates 3. cap. sponsus 5. XXX. q. 5. cap. ult. de Claudefinita desponsat. vim tamen irritandi & dirimendi primùm accepit à Concilio Tridentino in sess. 24. de Reformat. Matrimon. cap. 1. Cùm enim S. Synodus adverteret, prohibiciones antiquorum Canonum propter hominum inobedientiam jam non prædesse, & gravia peccata perpendere, quæ ex claudefinitis conjugii ortum habent, præsertim vero corum, qui in situ damnationis permanent, dum, priore uxore, cum qua clam contraxerant, relicta, cum alia palam contrahunt, & cum ea in perpetuo adulterio vivunt: hinc, ut malo huic medelam præscriberet, decrevit, ut, qui aliter, quàm presente Parocho, vel alio Sacerdote, de ipsius Parochi seu Ordinarii licentia, & duobus vel tribus testibus Matrimonium contrahere attentabunt, ad sic contrahendum omninò inhabiles reddantur, & hujusmodi contractus irriti & nulli censentur. Unde

- 82 Inferitur I. in locis, ubi Concilium Tridentinum non est promulgatum, & quidem in ipsa parochia, in qua Matrimonium contrahitur, illud adhucdum valere sine testibus & Parocho contractum: quippe cùm ex dictis virtus dirimendi proveniat ex solo Tridentino, quod, ubi non publicatur, nihil operatur. Illustrif. Vincent. Petra comment. Apistol. to 4. pag. 8. n. 21. & pag. 81. n. 33. & seq. Pignatell. to 1. consil. 111. n. 24.

- 83 Inferitur II. infidelium Matrimonia, clam contracta, tam licita, quàm valida reputari: nam claudefinitas; tota quanta, sive spectetur Matrimonii prohibitio, sive spectetur irritatio, ex Lege Ecclesiastica, quæ ut talis non stringit infideles, promanât. Videatur cap. 1. d. num. 17.

Nec attendendum, quòd Sanchez lib. 4.84 disp. 3. num. 3. putet, ex natura rei Matrimonium claudefinitum esse prohibitum; sicque etiam infidelibus, citra peccatum, nuptias clam pangere, non licere. Cùm enim claudefinitæ nuptiæ nec fini nec effectu Matrimonii repugnent; nec etiam mala, quæ sequuntur, vi ipsius claudefinitæ desponsationis, sed potius ex abusu contrahentium sequantur: consequens est, illas ex Jure Naturali prohibitas non esse. P. Wiefner ad tit. de Claudefinita desponsat. num. 28.

Inferitur III. hæreticorum Matrimonium 86 in locis, ubi Concilium Tridentinum est promulgatum, & paginatum in urbibus & pagis Sueviæ, Franconia, Rheni, Hollandia, Belgii, ubi hæretici mixtum cum Catholicis vivunt, aut olim vixerunt, clam celebrata, nullius esse momenti: quippe cum Legibus Ecclesiæ, præsertim circa Matrimonium, & ejus Impedimenta latis, obstitantur ex cit. cap. 1. num. 24. & seqq. Vincentius Petrus d. 10. 4. pag. 78. num. 22. & seq. & pag. 80. num. 27. Aliud est in locis, ubi Tridentinum, ob hæreticorum jam tum temporis prædominantem, promulgari non potuit, v.g. in Anglia, Saxonia: Lex enim, seu Catholicis seu hæreticis non promulgata, non obligat, præcipue Lex Tridentina, Matrimonii claudefinitati annullativa, quæ in fin. cit. cap. 1. de Reformat. sess. 24. in unaquaque parochia sumi robor post viginti dies habere incipit, à die prima publicationis, in eadem parochia facta, numerandis. Bosco de Matrim. disp. 11. conclus. 5. per tot. König ad rit. de Claudefinita desponsat. num. 4. Gobat theolog. Experiment. tr. 9. à num. 454. Morem hinc desumpsit S. Congregatio Concilii, quòd, dem in ea disceptari contingit de valore Matrimonii, initi in locis, ubi non constat, vel rationabiliter dubitatur, an Concilium Tridentinum fuerit publicatum, exquirat informationem de publicatione Concilii, prout novissimè servavit in Ratihonensi 9. August. 1704. teste Petra

cit. loc. num. 21.

§. II.

Qualis Parochus ad Matrimonium requiratur?

- 88 **N**E Matrimonium simpliciter dicatur clandestinum, illud in presentia Parochi celebrandum esse, patet ex *num. 79*. Nominis Parochi verò denotatur proprius; nec valet Matrimonium, quod coram Parocho non suo contrahitur; veluti terminis admodum perspicuis decidit Concil. Tridentinum *cit. l. ubi ab initio requirit*, ut Matrimonium à proprio Parocho prius ter publicè denuntietur; deinde subijcit, quòd, si aliter quàm presente Parocho vel alio Sacerdote de ipsius Parochi seu Ordinarii licentia sit contractum, pro irritò habeatur; adeòque desiderat Parochum proprium: siquidem alias, si Sacerdos alius assisteret Matrimonio, nec Parochi nec Ordinarii licentia foret opus. Et quia Episcopus vel ejus Vicarius Generalis est Parochus totius Diocesis, dicitur non licet, quin & ipse Matrimonium diocesanorum assistere valeat: utpote cum in *cit. loc. Trid.* hanc ipsam assistentiam possit alteri Sacerdoti committere. Sanchez *d. lib. 3. disp. 28. & 29.* Pontius de *Matrim. lib. 5. cap. 11.* Clericatus de *Matrim. decis. 35. num. 7.*
- 91 Sufficit autem, Parochum esse proprium respectu unius ex contrahentibus, sponsi vel sponsæ: cum enim contractus Matrimonialis sit individuus, nec possit pro parte valere, pro parte non valere: hoc ipsò, quòd Parochus uni contrahentium validè possit assistere, potest etiam assistere alteri. Itaque decisis à S. Congregatione Cardinalium, referunt Sanchez de *Matrim. lib. 3. disp. 19. n. 11.* & Boico de *Matr. disp. 11. sect. 9. conclus. 13. num. 169.*
- 92 Dubitatur autem I. an Parochus, qui proprius est ratione domicilii originis, possit assistere Matrimonio; num verò solus Parochus, qui proprius est ratione domicilii habitationis?
- Communissima & verissima responsio est, solum Parochum domicilii habitationis assistere posse. Ita Sanchez *d. l. disp. 23. num. 7.* Gobat *Theol. experiment. tr. 9. n. 486.* Wiestner *ad rit. de Claudef. desponsat. num. 43.* Reiffensuel *ibid. num. 58.*
- Ratio est: quia in materia Sacramentorum & jurium Parochialium solus ille Parochus reputatur esse proprius, qui talis est ex domicilio habitationis per textum in *cap. ult. de Parochiis cap. omnis utriusque 12. de Penitent. & remissionib. cap. cum quis 2. in pr. de Sepult. in 6.* Siquidem solus ille Parochus cognoscere potest, quas oves sibi commissas habeat, in cujus Parochia morantur. Ergo etiam in assistentia Matrimonii solus Parochus, qui talis est ex titulo habitationis, erit proprius.
- 94 Nec obest, quòd juxta *cap. cum nullus 3. in pr. de Temporalib. Ordin. in 6.* quoad Sacramenti Ordinis administrationem Episcopus domicilii originis non minus censetur esse proprius,

quam Episcopus domicilii habitationis. Hoc enim est proprius singulare, proindeque non debet in generali deduci, & ad alia Sacramenta protendi; veluti ipsemet textus indicat in *cit. cap. in verb. in hoc casu &c.*

Dubitatur II. an Matrimonio possit assistere Parochus loci domicilii habitationis qualis?

Non pauci, quos allegat Sanchez *cit. disp. num. 11.* negant, ducti vel seducti textu in *cap. is qui 3. in pr. de Sepult. in 6.* ubi negatur, quòd aliquis possit in loco, ad quem recreationis vel agriculturae causà se confert, sepe liri; ex ea procul dubio ratione, quòd verum domicilium in tali loco non acquirat, nec propterea parochianus illius loci reputetur. Verùm Card. de Luca de *Matrim. disp. 1. n. 11.* Sanchez *cit. l. num. 12.* Gutierrez de *Matrim. 97. cap. 63. à num. 13.* P. Engel *ad rit. de Claudef. desponsat. num. 12.* P. Wiestner *cit. l. num. 45.* P. Reiffensuel *num. 60.* & major DD. pars asserunt, Matrimonium coram Parocho quasi domicilii validè contrahi: tum quia hoc quasi domicilium in veriori sententia, quam defendimus in *lib. II. tract. de Judio, cap. 3. à num. 66.* tribuit etiam forum externum, & aliquem Jurisdictioni contentiosæ subijcit: tum quia in certissima sententia operatur forum internum & Sacramentale per *cit. cap. ult. de Parochiis*: ut adeò non appareat discrimen, cur idem quasi domicilium non fundat Parochiale forum pro contrahendo Matrimonio.

Hæcque sententia S. Congregationis quam sæpissimè placuit, ut patet ex una Senentia, ubi, cum nobilissimus juvenis & meretrix cuperent invicem Matrimonio copulari, & dubitarent, ne, si in civitate Senarum contraherent, adhibendò Concilii Tridentini solennitates, juvenis parentes impedimentum ponerent, Romam accesserunt, ibique aliquantisper commorati, coram testibus & Parocho S. Anastasie, in cujus Parochia tunc habitabant, Matrimonium per verba de presenti celebrarunt. Et cum de ejus valore disputaretur, S. Congregatio censuit, Matrimonium esse validum ex ratione: quia is est proprius Parochus, in cujus Parochia habitabant contrahentes tempore contractus. Fagnanus *ad cap. significavit de Paroch. n. 36.* Alias quoque censuit eadem S. Congregatio, valere Matrimonium, quòd Scholasticus, qui Patavii per quinque vel sex menses commoratus erat, ex metu, ne parentes impediant, contraxit cum muliere plebeja coram Parocho loci & testibus. Fagnanus *ibid. num. 37.* Imò, cum vir & mulier Trajectenses ex simili timore ad vicinam urbem Aquisgranensem se contulissent, & ibi aliquandiu morati Matrimonium inissent: S. Congregatio consulta super valore censuit, exprimentum tempus, quòd contrahentes Aquisgranii manserunt; quòd

si fue-

si fuerit saltem unius mensis, dandam esse decisionem pro valore. Fagnanus *d. l. num. 39.* Quarum decisionum ratio est unica; quòd proprius Parochus etiam ille dicatur, in cujus Parochia contrahentes tempore contractus habitant, abstrahendò à fine, & animo habitationis, veluti generaliter consulta S. Congregatio alià vice respondit. Fagnanus *d. num. 36. in f.*

100 Nec offendit *cit. cap. is qui 3. in pr.* Nam, qui recreationis vel agriculturae causà discedit ex urbe in villam, ob temporis breviteratem non videtur antiquam habitationem derelinquere, & in villa quasi domicilium contrahere: videtur autem quasi domicilium fingere, qui per notabile tempus ex causà v. g. studiorum, legationis, servitii, vel alterius negotii in loco commoratur. Fagnanus *d. l. num. 27.*

101 Quòd si personæ contrahentes eà tantum intentione ad locum accedant, ut ibi Matrimonium contrahere valeant, animò, post contractum statim recedentes, sicuti nec quasi domicilium contrahunt, ita nec contrahunt validum Matrimonium; prout sæpius à S. Rota Romana judicatum testatur Clericus. *cit. decis. 35. n. 18.* Quòd tamen eatenus accipio, ut nullam ibi habitationem per aliquod tempus fixerit: focus enim obitant declarationes in *num. 99.* & ratio, quam urget Cardin. de Luca de *Matrim. cit. disp. 1. num. 9.* quòd debeamus salvare libertatem Matrimonii in casu, quòd meretur illius impedimentum, si extra locum domicilii non contrahatur.

102 Dubitatur III. coram quo Parocho homines vagabundi, qui nullibi certum domicilium vel quasi-habent, Matrimonium contrahere debeant?

Hic unanimiter ferè DD. cum Sanchez *disp. 25. num. 11.* Pontio *lib. 5. cap. 14. num. 5.* Engel *ad rit. de Claudef. desponsat. n. 13.* Pirhing *ibid. num. 19.* docent, vagabundos coram Parocho cujuscunque loci, per quem transeunt, contrahere posse; quemadmodum etiam reliqua Sacramenta à quolibet Parocho percipere, & coram Judice cujuslibet loci conveniri possunt. Itemque ampliatur I. ut procedat, quando sponsus & sponsa relinquunt vetus domicilium, & transeunt ad locum, ubi domicilium novum constituere intendunt: antequam enim locum destinatum attingant, similes censentur vagabundis, utpote domicilium actu non habentes per textum in *l. ejus qui 27. §. 2. ff. ad Municip. Wiestner ubi supra n. 49.*

104 Ampliatur II. ut procedat, licet alteruter tantum ex sponsis sit vagabundus: tunc quippe, sicuti Parochus loci transitus est competens respectu unius, sic etiam competens est respectu alterius, ob individuum contractus Matrimonialis naturam. Sanchez *cit. l. n. 14.* Gutierrez de *Matrim. cap. 65. n. 8.* Reiffensuel *cit. l. num. 89.*

Graviter nihilominus Parochus interdicatur, ne talibus Matrimonii assistat, nisi prius diligenter in P. SCHMIEB JURIS. CAN. CIV. TOM. III.

quisitionem fecerint de statu & conditione vagorum, ac, re ad Ordinarium delatà, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint juxta Concil. Trid. *sess. 24. de Reform. Matrim. cap. 7.* quoniam, ut ait S. Synodus, *multi sunt, qui vagantur, & incerta habent sedes, & ut improbi sunt ingenii, primà uxore relictà, aliàm, & plerumque plures, illà vivente, diversi in locis ducunt.*

Dubitatur IV. quisnam sit Parochus proprius respectu militum?

Resp. proprium Parochum censeri Curionem seu Capellanum campestrum, si Autoritate Sedis Apostolicæ, ejus Nuntii, vel Ordinarii sit deputatus ad Sacramentorum administrationem; qualiter deputati sunt Capellani militum apud Legiones Cæsareas teste P. Wiestner *ad rit. de Claudef. desponsat. num. 51.* Si autem milites vel Curionem seu Capellanum non habeant, aut habeant aliquem, qui simili facultate sit destitutus; vel coram Parocho loci, ubi forè in prædiis aut hybernis per notabile tempus morantur; vel coram Parocho loci transitus (si nullibi per notabile tempus morantur; ac propter continuum migrationem de loco ad locum neque verum neque quasi domicilium habeant) instar vagabundorum Matrimonium contrahere possunt. Wiestner *num. 52.*

Quam in rem emanavit specialis declaratio Cardinalium ad instantiam Celsissimi ac Reverendissimi DD. Joannis Francisci S. R. E. Principis & Episcopi Prisingensis de die 19. *Januar. 1707.* quam exhibet P. Reiffensuel *d. l. num. 97.* Emanarunt quoque jam anteedenter declarationes aliæ, quibus milites, in prædiis vel hybernis degentes, cum licentia Ordinarii vel Parochi contrahere jubentur apud Vincent. Petra *comment. Apostol. 10. 2. pag. 355. n. 16. & pag. seq. n. 18.*

Dubitatur V. debeant Parochus, volens assistere Matrimonio, Sacerdos esse?

Fuerunt aliqui, qui crederentur, Parochum, nisi Sacerdos sit, validè Matrimonio assistere non posse. Citat hos Sanchez *d. lib. 3. disp. 20. num. 2.* Rationem movent, quia ante Concilium necessum erat, ut persona, volens assistere Matrimonio, sit Sacerdos per textum in *cap. aliter 1. XXX q. 5. & cap. ult. de Claudef. desponsat.* in Concilio autem hoc ipsum videtur confirmatum, dum in *cit. sess. 24. cap. 1.* decernitur, eos invalidè contrahere, qui aliter, quàm presente Parocho vel alio Sacerdote de ipsius Parochi, contrahunt: nam dictio *aliter* est relativa, & repetitiva similitum, ac personam in qualitate similem indigitat. Sed

Respondendum est negative. Ita citat Sanchez *num. 1.* Gutierrez de *Matrim. cap. 62. num. 16. & seqq.* Pontius *lib. 5. cap. 17. num. 1.* P. König *ad rit. de Claudef. desponsat. num. 16.* Ratio est: quia Concilium *cit. l. id* duntaxat efflagitat, ut Parochus assistat Matrimonio. Cum ergo quis Parochus esse possit, quin Sacerdos sit juxta *cap. licet 14. cap. commissis 35. de Elect.*

Elect.

115 *Elect. in 6.* potest etiam assistere Matrimonio. Accedit, quod Parochus non Sacerdos possit omnes actus parochiales exercere, qui characterem Sacerdotalem non exigunt. Ergo etiam potest assistentiam in Matrimonio exercere: cum characterem Sacerdotalem ex natura sua non exigit; nec tam ad potestatem Ordinis quam Jurisdictionis revocari debeat.

116 Ad rationem dubitandi Resp. assistentiam Matrimonii ante Concilium Tridentinum potuisse etiam a Parocho non Sacerdote peragi; non attentis textibus oppositis, utpote qui loquuntur de eo, quod ordinari sit, ut scilicet Parochus Sacerdotio respiciatur; vel loquuntur de Parocho Sacerdote, qui talis est in re vel in spe. Nihil dicendū, quod ante Concilium Tridentinum assistentia Parochi requisita non fuerit ad valorem, sed tantum ad honestatem Matrimonii.

117 Quod autem in eodem Concilio qualitas Sacerdotis in commissario Parochi desiderata fuerit, inde fortassis est: quia in eo deficit qualitas Parochi, quæ proinde qualitate Sacerdotis videbatur compensanda; nullatenus reluctante dictione *alius*, quæ non semper denotat qualitatem similem, sed pro diversitate subiecti & materiæ debet explicari, velut elucescit ex illo Luca 23. *ducebantur autem & alii duo nequam cum eo*, hoc est, Christo; ubi profecto *alius* non potest denotare similitudinem qualitatis in Christo & latronibus.

118 Dubitatur VI. an Parochus excommunicatus, vel suspensus, non toleratus, valeat assistere Matrimonio? Admittit communior sententia cum Sanchez d. l. disp. 11. n. 3. Pontio d. cap. 17. num. 6. Clericato decis. 35. num. 4. P. Wiestner ad rit. de *Clandestina desponsat.* num. 54. P. Reiffenstuel *ibid.* num. 7. quia Tridentinum ad valorem Matrimonii assistente plus non exprimit, quam ut Parochus sit. Atqui Parochus, tametsi sit excommunicatus, suspensus, & vitandus, manet Parochus, & retinet beneficium Parochiale. Ergo &c.

119 Huic communiore sententiæ contradicere Avila de *Censur.* disp. 3. dub. 1. concl. 5. Pro quo facit ratio triplex & valde concludens. I. quod assistentia Matrimonialis sit actus Jurisdictionis voluntariæ: utpote cum ad sui valorem requirat præsentiam Parochi, tantquam personæ publicæ; non secus ac emancipatio, adoptio, vel actus alius Jurisdictionis voluntariæ ad sui valorem requirit præsentiam Judicis, tantquam personæ publicæ, ut dictum in lib. I. *tract. de Jurisdic.* cap. 8. n. 38. Atqui excommunicatus aut suspensus ab officio nequit amplius exercere actum Jurisdictionis voluntariæ: cum excommunicatio vel suspensio ab officio non tantum privet Jurisdictione contentiosâ per cap. *Romana* 1. de *Offic. Vic. in 6.* sed etiam voluntaria per cap. 122. *non. Ne sede vacante eod.* in 6. Ergo &c. II. quod assistentia Matrimonialis, si non referatur inter actus Jurisdictionis, saltem referri

debeat inter actus officii Parochialis: siquidem Concilium Tridentinum non frustra qualitatem Parochi determinavit, & præter hunc duos insuper testes exegit. Sed excommunicatus aut suspensus ab officio non potest alium actum officii valide peragere *arg. cap. cum dilectus* 8. de *Consecr. cap. cum inter* 16. de *Elect.* cap. licet 14. de *Sent. excommunicat.* in 6. Ergo &c. III. quod, si eadem assistentia præcisè in vim excellentioris testimonii præscripta concedatur (quod tamen Cardinali de Luca de *Matrim. disc.* 3. num. 15. vel ex eo difficile apparet, quod aliquoquin sufficeret, si Sacerdos alius assisteret, aut Matrimonium in conspectu totius populi celebraretur) nihilominus Matrimonio valorem adimat, si Parochus assistens sit excommunicatus: nam testimonium hominis excommunicati à SS. Canonibus pro legitimo non agnoscitur *cap. dudum* 54. de *Elect.* d. cap. licet 14. & cap. *decrimimus* 8. de *Sentent. excommunicat.* in 6. junctis *cap. veniens* 38. in *f. de Testib.* Si candidè velim confiteri, quod sentio, 124 posterior sententia mihi probabilior semper apparuit; non attentâ ratione prioris, quæ satis ex triplici ratione præmissâ refutatur. Interim, ut nihil dissimulem, assertur in 125 contrarium Declaratio Cardinalium à Fagnano in *cap. ad abolendam* de *Hæretic.* num. 38. & in *cap. quod à prædecessore* de *Schismat.* num. 81. quæ sine dubio, si authentica, ac in terminis generalibus pro omni casu sit concepta, respicienda erit. Dubitatur VII. utrum, si alicui generaliter 126 sit interdicta Sacramentorum administratio, censetur quoque matrimonialis assistentia eidem interdicta? Resp. negativè. Ita Sanchez *cit. l. num.* 11. Wiestner *num.* 55. Reiffenstuel *num.* 72. Ratio est: quia assistentia Matrimonialis non est administratio Sacramenti, sed ipsimet contrahentes, per mutuum corporum traditionem & consensum, Matrimonii Sacramentum administrare censentur, ut dictum in *tr. 2. cap. 2. num.* 1. Ergo sub interdicta Sacramentorum administratione Matrimonialis assistentia non comprehenditur. In eo tamen à citatis Authoribus dissentio, quod, si Parochus specialiter sit interdicta Matrimonii assistentia, is nequidem validè assistat: quia interdictum tale videtur actum officii, interdicto contrarium, non tantum illicitum, sed etiam invalidum facere *arg. cap. cum inter* 16. de *Elect.* Dubitatur VIII. possitne Parochus extra 129 Parochiam suam assistere Matrimonio? Resp. cum Sanchez *disp.* 19. num. 11. & 14. Bosco de *Matrim. disp.* 11. *sect.* 9. *conclus.* 13. à num. 482. P. Engel ad rit. de *Clandestina desponsat.* num. 14. contra Navarrum, Henriquez, & Pontium *cap.* 16. à n. 4. affirmativè. Ratio est: quia Matrimonialis assistentia, sive dicatur esse actus officii, sive testimonii, sive Jurisdictionis, potest nihilominus extra Parochiam expediri: eò quod actus Jurisdictionis

nis voluntariæ tam intra quam extra territorium validè peragantur. Atque hanc sententiam, sex Cardinalium votò electam, probavit S. Pontifex in casu, quod vir coram suo Parocho in parochia mulieris contraxerat, & in futurum ita responderi jussit teste Fagnano in *cap. quod nobis de Clandestina desponsat.* num. 33.

131 Neque opponas: assistentiam Matrimoniam esse actum Jurisdictionis voluntariæ qualificatam, cautè cognitionem de statu & conditione personarum contrahentium desiderantis. Nam illa cognitio vel potest ab ipsa assistentia separari, & antecederet in parochia propria fieri; vel etiam, cum propriè non sit Jurisdictionalis & publica, sed privata, nec Parochus aliquid statuere possit, sed Episcopo omnia referre teneatur, in aliena parochia non est prohibita.

132 Dubitatur IX. valeatne Matrimonium, quod coram Parocho nolente, repugnanter, per vim aut dolum inducto, contrahitur? Resp. illud valere. Rota Rom. in *rec. p.* 4. *tom.* 2. *dec.* 431. *num.* 3. & *dec.* 629. *item p.* 7. *dec.* 124. *n.* 17. & *seq.* *item p.* 11. *dec.* 375. *n.* 7. & *seq.* Card. de Luca de *Matrim. disc.* 6. n. 5. Pignatelli. *tom.* 4. *consul.* 147. P. König ad *4. cit. tit.* n. 11. Ratio est: quia in casibus, in quibus alterius præsentia requiritur, est tamen necesse, ut illa præsentia moralitè exhibeatur, id est, ut sciatur a præsentè, quid actum sit, non tamen est necesse, ut exhibeatur voluntariè per textum in *l. caram Titio* 209. *ff. de V.S.* Talis autem Parochus est moralitè præsentis, habetque scientiam eorum, quæ gesta sunt. Ergo &c.

133 Dubitatur X. teneatne Matrimonium, contractum coram Parocho, qui vel personas contrahentes non nofcit, vel ipsarum idioma non intelligit? Resp. quoad utrumque negativè. Ratio est: quia ex *num.* priori requiritur ex parte Parochi moralis præsentia, quatenus sciat, quid actum sit, atque de Matrimonio, legitime contracto, attestari possit; ut censuit Rota in *rec. p.* 4. *tom.* 2. *dec.* 431. *num.* 25. & *seq.* & *p.* 8. *decif.* 122. *n.* 4. Sed nisi personas contrahentes nofcit, vel ipsarum idioma intelligat, neque scit, quid actum sit, neque de Matrimonio, legitime contracto, testari valet. Ergo &c. Monacelli in *Formulari Leg.* 137 *pract.* p. 3. *tit.* 2. *form.* 5. n. 7. & *seq.* Quodsi contrahentes per interpretem loquuntur, adhuc Matrimonium invalidè contrahi, cum Pontio *cap.* 21. n. 10. *judicat Clericis.* *cit. decis.* 35. n. 6. quia Parochum oportet esse præsentem, tantquam testem infallibilem & certum de consensu sponforum: at, si per interpretem intelligere debet idioma contrahentium, nequit agere testem infallibilem & certum de consensu sponforum: cum per interpretem falli possit & decipi. Licet in contrariam partem discedant Sanchez *disp.* 39. *num.* 3 & Bosco *cit. l. concl.* 14. à n. 530.

Dubitatur XI. quid requiratur ad hoc, ut 138 alius Sacerdos, quam Parochus, validè assistat Matrimonio?

Resp. I. requiri commissionem Parochi, Ordinarii, vel Vicarii generalis, sive illa sit specialis, sive generalis, ad eò, commissi generatim administratione Sacramentorum, censetur etiam commissi assistentia Matrimonii. Rota Rom. in *dec.* 750. *p.* 1. *div.* apud & cum de Luca de *Matrim. disc.* 4. n. 14. Fagnanus in *cap. quod nobis de Clandestina desponsat.* n. 27. Wiestner ad *cit. rit.* num. 68. Pontius *cap.* 29. *num.* 2. contra Sanchez *disp.* 35. n. 8. Ratio 139 est: quia, tametsi sub prohibita Sacramentorum administratione ex *num.* 126. non comprehendatur assistentia Matrimonii; comprehenditur tamen sub administratione Sacramentorum, generatim concessa: nam prohibitio est odiosa, & restringenda; concessio autem est favorabilis, & late extendenda.

Resp. II. hanc commissionem expressam esse 140 debere, & Matrimonium antecedere; nec sufficere, si rati habitio post Matrimonium accedat. Sanchez *disp.* 35. n. 17. & *seq.* Pontius d. *cap.* 29. n. 1. P. Engel ad rit. de *Clandestina desponsat.* n. 15. Gobat *Theolog. experim.* *tract.* 9. *num.* 488. Ratio est: quia regula in *cap. rati habitio* 10. de *R. ff.* in 6. quod subsequens rati habitio retrotrahatur, & mandato æquiparetur, non procedit, quando licentia vel mandatum requiritur ad valorem actus individui, qualis est Matrimonium: tunc enim potius exigitur, ut mandatum aut licentia præcedat actum, & eò tempore, quò ponitur actus, concurrat.

Si tamen Parochus esset præsentis, videreturque Sacerdorem alium, Matrimonio assistentem, nec contradiceret, crederem cum allegatis Authoribus & P. Wiestner *ubi supra* num. 69. Matrimonium esse validum: quia præsentis & tacens, nec, cum posset & deberet, contradicens, habetur pro consentiente *cap. qui recet* 43. de *R. ff.* in 6. *l. qui patitur* 18. *ff. Mand.* Resp. III. commissionem vel licentiam assistendi, datam à Parocho, sed commissi rati necdum intimatam, ad valorem Matrimonii non sufficere, nisi commissarius ipsemet eandem per se vel alium petierit. Sanchez *disp.* 36. *num.* 8. Nam ejusmodi commissiones aut donationis aut privilegii naturam habere videntur; adeoque non habent effectum, antequam sint intimatæ commissario: utpote cum ignorans nec consentiens nec acceptare possit privilegium aut donationem *arg. l. si per errorem* 15. *ff. de Jurisdic.* *l. nec ignorans* 10. *Cod. de Donat.* sine quo consensu vel acceptatione privilegium & donatio nihil operantur *arg. cap. si tibi* 17. de *Præbend.* in 6. *cap. quia cunctis* 1. *§. ex parte de Concess.* *præb. eod.* in 6. *l. si cum* 2. *§. 6. l. absentis* 10. *ff. de Donat.* *l. qui absentis* 38. *ff. de Acquir. vel amitt. possid.* Adversum dogma insigniter propugnat P. Engel ad rit. de *Clandestina desponsat.* *num.* 17.

344 Dubitatur XII. utrum, si quis ab Ordinario, eius Vicario, vel Parocho licentiam obtineat, contrahendi Matrimonium coram alio Presbytero, cognomen tamen infuset, ac v. g. ex familia Lentulorum se natum dicat, qui natus est ex familia Sfortiana, valeat ista licentia & Matrimonium, illius vigore contractum?

Casum hunc dubitabilem proponit Card. de Luca de Matrim. disc. 2. eumque in S. Congregatione ob magnam votorum scissuram non statim resolutum, sed primum in Congregatione, sub die 9. Febr. 1669. habitam,

§. III.

Quales testes ad Matrimonium requirantur?

345 NE Matrimonium dicatur simpliciter clandestinum, præter Parochum duo vel tres testes adesse debent, ut satis colligitur ex sæpe cit. Trid. sess. 24. de ref. Matrim. cap. 1. in verbis: qui aliter quam coram Parocho & duobus vel tribus testibus &c. Attamen

346 Dubitatur I. an debeant esse legitimi, & omni exceptione majores? Ratio affirmandi est: partim quia generaliter in causis Matrimonialibus non admittuntur testes alii, quam omni exceptione majores cap. ex literis I. de Consanguin. partim quia specialiter ad probationem Matrimonii, cuius facilitandæ gratiâ præsentiam testium iura prescribunt, idonei testes & legitimi requiruntur per cap. consultationi 28. de Sponsalib. & cap. ex literis 11. de Sponsalib. impub.

347 Ratio negandi est: tum quia Tridentinum Concilium solummodo numerum testium, absque qualitatibus expressione, determinavit; sicque tacite significavit, testes omni exceptione majores esse non debere: tum quia, si certa qualitas in testibus exigatur, sæpe contingeret, ut, adhibitis quoque testibus, Matrimonium nulliter & clandestinè contrahatur; quod est contra intentionem Concilii, dum Matrimonia, coram testibus contracta, non invalida, sed valida expectavit.

348 Ultima sententia primatum tenet apud Sanchez disp. 41. n. 5. Gutierrez cap. 44. n. 72. Gobat cit. tr. 9. n. 520. P. Engel ad rit. de Claud. despons. n. 18. P. König ad cit. rit. n. 21. P. Westner ibid. n. 60. Bolco cit. l. concl. 15. à num. 598. eaque videtur decisa in Rota in rec. p. 3. dec. 374. & 630. item p. 7. dec. 124. à num. 15. Card. de Luca de Matrim. disc. 2. num. 15. & seq.

349 Cum qua proinde ad rationem affirmandi I. Resp. in causis Matrimonialibus testes omni exceptione majores non semper requiri, sed tunc solum, quando agitur de Matrimonio, jam contracto, rursus dissolvendo, velut agebatur in cit. cap. ex literis 11. de Consanguin.

350 Ad II. Resp. testes, ad probationem Matrimonii desideratos, minus idoneos esse posse, tam in casu, quò contrahentes ex communi consensu fidem ipsorum approbaverunt, per ea,

vota pro nullitate prævaluisse in num. 2. recenset. Ratio, quæ nullitatem prævalere fecit, erat: tum quia, quidquid aliis sit de errore nominis, an viciet actum, nec ne; falsitas hic in cognomine operatur, ut delegatio, quæ stricti juris est, non extendatur ad personam aliam, quam in delegatione nominatam: tum quia cæteroquin fraus Tridentino Concilio fieret, ac Matrimonium æquè negari posset, si à personis non-nominatis contraheretur coram Presbytero delegato, quam si nunquam in facie Ecclesiæ fuisset contractum.

quæ notat Gabriel Commun. conclus. de testib. concl. 10. n. 51. quam in casu, ubi concurrat testis alius, omni exceptione major, & specialiter qualificatus, qualis est in præsentia Parochus. Rota apud Buratt. decis. 713. Card. de Luca d. l. disc. 6. n. 3. Gabriel. d. l. conclus. 5. à num. 1.

Dubitatur II. debeantne testes ad præsentiam, contractui Matrimoniali accommodandam, esse rogati?

Qui negant cum Sanchez disp. 39. num. 11. Gutierrez cap. 69. n. 12. & aliis, quos nominat & probat P. Westner d. l. n. 64. allegant Tridentinum Concilium, ubi, cum neque de qualitate testium neque de rogatione quidpiam cautum invenitur, luculentur innuitur, æquè parum rogationem testium, ac certam qualitatem ad Matrimonii valorem exposci.

Qui affirmant cum Pontio d. l. cap. 21. num. 4. & Fagnano ad cap. quod nobis 2. de Clandestina desponsat. num. 54. quos & alios unà cum duplici Cardinalium Declaratione citat P. Reiffensuel ad d. rit. num. 110. & seq. adducunt rationem non spernendam, quòd coram testibus non rectè Matrimonium contrahi iudicetur, nisi testes, ut Matrimonio præsentés sint, rogati, vel, si casu aut alia ex causa advenierint, admoniti fuerint arg. l. heredes 21. §. 2. ff. Qui testiam. fac. poss. & l. quæritur 78. §. ult. ff. de Legat. 3.

Concludendò cum affirmantibus ad ratio- nem negantium Resp. in Concilio Trid. rogationem testium implicite requisitam esse, quatenus, cum testium præsentia sic de forma, non voluit, ut casualiter tantum & per accidens intersint: quia per sepe contingeret, ut vel testes, quid tractatum aut contractum sit, non advertant; vel eorum, quæ tantum per transennam & fortuito cognoverunt, obliviscantur.

Dubitatur III. debeantne testes unà cum Parocho simul tanquàm præsentés esse?

Resp. quòd sic. Sanchez disp. 41. num. 7. Ratio est evidens: quia Concilium Tridentinum, ut dictum in num. 145. præsentiam Parochi & testium per particulam & conjunctim; & merito: quia cæteroquin testari non possunt

sunt de uno eodemque contractu; &, si testentur, censentur esse singulares, & minorem fidem parere.

356 Dubitatur IV. valeatne Matrimonium, quando testes per metum adiguntur, aut per dolum inducuntur, ad comparationem?

Resp. affirmativè. Constat ex num. 133. ubi simile iudicium dedimus de Parocho. Ratio est: quia finis Concilii obtinetur, si ve

testes ex metu, si ve ex dolo adigantur ad comparandum: de Matrimonio siquidem non minus attestari possunt, quam si metus aut dolo abfuisse. Quòd autem taliter contrahentes, & Parochum vel testes per metum aut dolum ad comparandum impellentes, peccent, & puniri possint, non est ambigendum. P. Westner cit. l. n. 64. Reiffensuel ib. n. 113. & seq.

§. IV.

Sine Parochi & testium præsentia in omni casu ad Matrimonium necessaria?

358 Quòd hætenus de præsentia testium & Parochi dictum est, ad omne Matrimonium spectat in locis, ubi Tridentinum est promulgatum: nisi contingat, ut Parochus & testes haberi non possint, velut in locis quibusdam Hollandiæ, ut notatum in Lib. I. tract. de Jure Leg. cap. 5. n. 245. Idque novissimè docuit Illustriss. Vincentius Petra Comment. ad Constitut. Apostol. tom. 4. pag. 80. num. 30. & seq. adducens declarationem S. Congregat. Concilii in una Belgii 27. Martii 1632. & ante ipsum Fagnanus in cap. si Clericus de Foro compet. n. 58. referens declarationem aliam, in qua simul advertitur, in defectu Parochi saltem duos aut tres testes, aut Notarium, adhibendos esse.

359 Illud maximè controversum est: utrum, si Matrimonium in facie Ecclesiæ coram Parocho & testibus cum aliquo Impedimento v. g. affinitatis, publicæ honestatis, aut alio nulliter sit contractum, Impedimentò per dispensationem soluto, Parochus & testes rursus adhiberi debeant? Pro affirmativa citantur Gutierrez Q. Q. Canonice lib. 1. cap. 18. à n. 7. & Pontius lib. 5. cap. 6. num. 6. quorum principale fundamentum est: quia præsentia testium & Parochi est de forma & valore Matrimonii; sicque Matrimonium, antequidem invalidè contractum, nequit revalidari, nisi de novo forma ponatur, & Parochus ac testes adhibeantur. Quemadmodum si testamentum ex aliquo capite

fuisse vitiosè conditum, non posset revalidari, nisi testes, & aliæ solemnitates, pro forma præscripta, rursus adhibeantur.

Pro negativa allegant Sanchez de Ma- trim. lib. 2. disp. 32. n. 13. & Barbosa de Offic. Parochi cap. 21. n. 83. quorum fundamentalis ratio est, quòd finis Concilii Tridentini cesset in revalidatione Matrimonii: cum enim Matrimonium ab initio coram testibus & Parocho (licet invalidè) contractum supponatur; neque de Impedimento occulto quidpiam sciatur: sanè non possunt conjuges illud Matrimonium, obtentâ postmodum dispensatione, negare, vel aliud, cum deceptio- ne Ecclesiæ, rursus contrahere.

Posterior sententia videtur magis apud Authores recepta, veluti testatur Clariss. P. Wex de Sponsalib. p. 2. contr. 6. n. 17. prior autem per duplicem Cardinalium Declarationem, quam allegavimus in cap. 4. num. 73. confirmata dicitur. Pro opposita confirmatio, uti & enervatione rationis oppositæ, posset adungi, quòd forma Concilii Tridentini semper observari debeat, etiam si finis illius, seu periculum deinceps abnegandi Matrimonii, cesset in uno vel altero casu: est enim Lex Tridentina in periculo universali fundata; est Lex irritans, ac formam actui tribuens; sicque in omni casu possibili servanda, ut patet ex nostris principiis d. Lib. I. de Jure Leg. cap. 1. à num. 301.

§. V.

Quid ergo judicandum sit de Matrimonio, sine testibus & Parocho clam contractò?

365 Matrimonium, sine testibus & Parocho contractum, in vim Matrimonii nec valet in foro externo, nec valet in interno; valet tamen, secundum quosdam, quos sequitur Layman Theol. Mor. lib. 5. tract. 10. p. 2. 166 cap. 1. n. 8. in vim Sponsalium. Ratio est: quia etiam Matrimonium, ab impuberibus invalidè contractum, valet in vim Sponsalium ex cap. n. de Desponsat. impub. in 6. censentur enim contrahentes actum omni meliori, quòd poterunt, modò celebrare voluisse. Ergo & Matrimonium clandestinum, in

validè contractum, valet in vim Sponsalium: contrahentes enim non fuerunt ad Sponsalia redditi inhabiles: ut constat ex verbis Trid. ad sic contrahendum; adeoque censentur Sponsalia, quæ non erant interdicta, celebrare voluisse.

At secundum alios, quibus adherent Sanchez lib. 1. disp. 20. n. 31. P. König ad rit. de Claud. despons. n. 28. P. Westner ibid. n. 32. tale Matrimonium non valet in vim Sponsalium: quia in cit. Trid. totus actus invalidatur, &, ut habet regula, quod contrahentes

perficere voluerunt, hoc est, Matrimonium, non potuerunt; & quod gerere potuerunt, hoc est, Sponsalia, non voluerunt.

168. Mihi dicendum videtur, præprimis ad intentionem contrahentium esse respiciendum; de hac enim, si constet, rem salvam existimo: quia Tridentinum non voluit inhabilitare personas contrahentes ad Sponsalia, utpote quæ testibus & Parochis non habent opus, sed tam ante, quam post Concilium Tridentinum, clam celebrata valent. Si tamen de mente contrahentium aliunde constare nequeat, præsumptionem magis facerem pro Sponsalibus, quam contra Sponsalia: non tantum ob paritatem, ex impuberum Matrimonio desumptam; sed etiam ex regula, jam insinuatâ, quod actus in dubio censetur omni, quod fieri potest, modò valere.

170. De reliquo, si vel Parochus seorsum absque duobus vel tribus testibus, vel testes absque Parocho Matrimonio clandestino præsentis

esse, vel etiam ipsimet contrahentes clam attentaverint contrahere, in sæpe cit. *sess. 24. de ref. Matrim. cap. 1.* pro arbitrio Ordinarii graviter puniri jubentur. Parochus 171 quoque, vel alius Sacerdos, sive Regularis, sive Sæcularis, qui parochianis alienis sine proprii Parochi vel Ordinarii licentia assistere præsumperit, ipsò Jure suspensionem incurrit, tamdiu mansurus in censura, donec ab Ordinario Parochi, cujus licentia erat necessaria, absolvatur. Propriis autem parochianis si Parochus absque testibus assistat, nullam de Jure suspensionem incurrit: eò quod *cap. ult. de clandestinis desponsat.* ex quo nonnulli apud Sanchez *cit. lib. 3. disp. 48. n. 3. & Pignatell. tom. 4. consil. 147. n. 21.* suspensionem erueri conantur, non loquatur de Matrimonio, sine testibus, sed sine denuntiationibus contractò. Sanchez *d. l. n. 4.* Pontius *lib. 5. cap. 37. n. 12.* Reiffenstuel *ad cit. tit. n. 115. in fin.*

SECTIO V.

De clandestinitate secundum quid talis.

SUMMARIA.

173. Describitur clandestinitas secundum quid talis. 174. & seqq. Impedit solummodo Matrimonium, non autem dirimit. 177. Explicatur, quomodo denuntiationes faciende sint inter Misfarum solennia. 178. & seqq. Declaratur, in qua parochia denuntiationes præmitti debeant. 181. Ordinarius potest remittere denuntiationes. 182. & seqq. Item Prælati, habens jurisdictionem quasi-Episcopalem, & Vicarius Generalis. 184. Parochus ordinariè non potest. 185. & seqq. Potest aliquando, si timeatur malitiosa Matrimonii impeditio. 189.

& seqq. Enumerantur causa, ad dispensandum in denuntiationibus sufficiens. 196. & seqq. Requiritur prævia causa cognita. 198. & seqq. Subinde dispensatio concedi debet, quando specialia periculum imminet. 200. Post denuntiationes jam factas Matrimonium non diu differendum est. 201. & seqq. Ceteri fideles obligantur regulariter ad manifestandum impedimentum. 204. Pena omisse denuntiationis quoad contrahentes. 205. Pena quoad Parochum exprimitur. 206. Monitum ex Tridentino pro Parocho.

§. I.

Quid sit Clandestinitas secundum quid talis?

173. Clandestinitas secundum quid talis est, quando Matrimonium sine prævis denuntiationibus contrahitur. Ut enim Impedimenta, si quæ novis obtent conjugibus, in tempore manifestentur, tam Jure Decretalium in *cap. ult. de cland. desponsat.* quam Jure Concilii Tridentini in *sæpe cit. sess. 24. de ref. Matrim. cap. 1.* Matrimonium inter Misfarum solennia in diebus festivis in qualibet parochia cujuslibet ex contrahentibus tunc publicè denuntiari debet.

174. Voco autem hanc clandestinitatem secundum quid talem: quia non constituit Impedimentum Matrimonii dirimens, sed tantum impediens. Quantumvis enim Menochius *Vol. 1. Consil. 69. n. 71.* docuerit, Matrimonium, omisiss denuntiationibus, tam illicitum quam invalidum esse, quod sit contra Jus, & ideo juxta *cap. qua contra 64. de R. F. in 6. & l. non dubium s. pr. Cod. de LL. pro infecto haberi debeat*: attamen hæc doctrina vix à

quoquam recipitur, sed tale Matrimonium pro valido agnoscitur. Siquidem ante Concilium Tridentinum certò valuit, ut constat ex *cit. cap. ult. & cap. 1. Trid.* per Concilium autem irritatum tantum est statuta, quando Matrimonium aliter quam præsentem Parocho & testibus contrahitur. Ergo adhuc valere censetur. Rota Rom. apud Buratt. *decis. 530. & 803.* & apud Seraph. *decis. 1099. num. 4.* & coram Corrado in *recent. p. 11. decis. 375. n. 10.* Card. de Luca *de Matr. disc. 2. n. 7.* Sanchez *lib. 3. disp. 5. n. 3.* Gutierrez *de Formam. p. 1. cap. 51. num. 21.* Bosco *de Matr. disp. 11. sess. 10. concl. 1. per tot.* Principium itaque, quod actus contra Jus pro infecto habeatur, tunc solummodo sustinetur, quando non potest ex Jure prohibente colligi, quod actus tantum illicitus, non autem invalidus sit.

Quod verò dictum sit, denuntiationes inter Misfarum solennia in diebus festivis esse faciendas, hunc intellectum non habet, quasi diebus illis & extra Misfarum solennia v.g. in concione vel processione, quando est concursus populi, fieri nequeat: cum enim finis denuntiationum sit, ut Impedimenta Matrimonii publicentur; nihil interest, an fiant die festivo, vel non-festivo; num intra vel extra Ecclesiam, si magna populi frequentia supponatur; Sanchez *d. l. 3. disp. 6. num. 9. & 10.* Bosco *cit. l. conclus. 3. num. 44.* Clericat. *de Matrim. decis. 34. n. 10.* P. Engel *ad tit. de clandestinis desponsat. num. 4.* P. Wiestner *ibid. num. 8.* P. Reiffenstuel *num. 7.*

178. In hoc tamen AA. inter se divisè reperuntur, si tunc denuntiationes faciende in Parochia, in qua sponsus & sponsa defacto domicilium habent aut quasi, vel potius in Parochia, in qua antecedenter diutius habitaverunt, qualis ordinariè est parochia parentum? Sanchez *d. disp. 6. num. 6.* Gutierrez *de Matrim. cap. 56. num. 6.* Barbosa *de offic. & pot. Ep. alleg. 32. num. 11.* asserunt, in priori seu parentum Parochia Matrimonium

esse denuntiandum: quia verosimilius est, in tali Parochia majorem Impedimentorum, quæ per sepe trahunt originem à parentibus, noticiam extare. Pontius *contra 179 lib. 5. cap. 30. num. 5.* Bosco *cit. l. num. 59.* Reiffenstuel *cit. l. num. 11.* in rigore Juris verius arbitrantur, denuntiationes in Parochia, in qua sponsi de factò domicilium habent aut quasi, faciendas esse: quia Tridentinum requirit, ut in Parochia propria denuntiationes præmittantur, qualis non est illa, in qua sponsi antehac habitaverunt, sed in qua modò habitant. Nec verum est, Impedimentorum originem à parentibus unice desumi: quia, si cognationem excipiamus, vix aliquod Impedimentum à parentibus in filios transfunditur; potestque in loco domicilii præsentis acquiri noticiam etiam de illis, quæ antecedenter sunt contracta; nisi sponsus & sponsa primùm venissent ad locum moderni domicilii, quò casu ex æquitate denuntiationes ad antiquam Parochiam saltem cumulativè remittuntur *cit. Auctores cum P. Engel d. num. 4.*

§. II.

Quis possit remittere Denuntiationes?

181. Denuntiationes ab ipsis Ordinariis interdum remitti posse, declarat Concil. Trid. *sæpe cit. sess. cap. 1. in verb. nisi Ordinarius ipse expedire judicaverit, ut prædictæ denuntiationes remittantur; quod illius prudentia & iudicio sancta synodus relinquat.*

182. Eandem hæc remittendi potestatem non tantum aliis Prælati, habentibus Jurisdictionem quasi-Episcopalem, sed etiam Vicariis Episcoporum Generalibus assignant Barbosa *de offic. & pot. Ep. d. alleg. 32. num. 28. & 30.* Sperellus *seri Eccles. decis. 97.* Sanchez *disp. 7. num. 10.* Clericat. *cit. decis. 34. num. 17.* P. Wiestner *ad tit. de clandestinis desponsat. n. 10.* P. Reiffenstuel *ibid. num. 24.* reclamante quoad Vicarium Generalem Pontio *lib. 6. cap. 31. num. 5.*

183. Ratio est: quia remissio denuntiationum est actus Jurisdictionis Episcopalis. Cum igitur etiam Vicarii Generales habeant Jurisdictionem Episcopalem, & quidem in omnibus, in quibus per expressas Leges restricta non est; habent etiam potestatem, denuntiationes remittendi.

184. Parocho similem potestatem ordinariè non competere, certum est: caret siquidem Jurisdictione fori externi, ex qua potestas remittendi denuntiationes promanat. Gutierrez *de Matrim. d. cap. 56. num. 12.* Sanchez *d. disp. 7. num. 16.* Sed utrum non ipsi competat aliquando facultas, per episkiam

deklarandi, Concilium Tridentinum, denuntiationes tam rigorosè præscribens, hic & nunc non obligare, si nempe periculum in mora versetur, ac Matrimonium in extremo articulo, pro legitimanda prole, contrahatur, aut probabilis appareat suspicio, Matrimonium malitiosè impediendum fore? Disquiritur.

185. Itam quoque facultatem Parocho negant Sanchez *cit. l. num. 17.* & Pontius *d. l. cap. 31. num. 2.* Sed longè melius & verius concedunt Bolco *cit. l. conclus. 4. à num. 67.* Gobat *tract. 10. num. 49. & seqq.* P. Engel *ad tit. de clandestinis desponsat. num. 5.* P. König *ibid. num. 9.* Enimverò non generalis duntaxat Parocho faveret regula, quòd in similibus casibus locus sit Episkie seu benigne Legis interpretationi; sed etiam specialiter faveret Concilium Trid. *cit. l. in verb. quòd si aliquando probabilis fuerit suspicio, Matrimonium malitiosè impediendi posse, si tunc præcesserint denuntiationes, tunc vel una tantum denuntiatio fiat, vel saltem Parocho & duobus vel tribus testibus præsentibus Matrimonium celebratur.* Ex quibus verbis luculenter constat, in tali hypothesi Tridentinum non obligare, sed, ut Bosco *d. num. 67.* loquitur, à sua constitutione hunc casum excipere, quasi diceret: præcipio, ut imposterum præmittantur denuntiationes, præterquam dum probabilis fuerit suspicio, Matrimonium malitiosè impediendi posse.

§. III.

Ex quibus causis Denuntiationes remitti possunt?

189. Pro causis, remittendi denuntiationes, sequentes assignari comperio. I. est

metus probabilis, ne Matrimonium à consanguineis, aut aliis malitiosè impediatur; quò tamen